

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ДЛЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СТАБІЛІЗАЦІЇ

METHODOLOGICAL BASES INTELLECTUALIZATION OF THE COMPANY FOR ECONOMIC STABILIZATION

Мета статті полягає у визначенні методологічних основ інтелектуалізації діяльності для розробки ефективних шляхів, які забезпечують економічну стабілізацію діяльності підприємств. У роботі розглядаються питання удосконалення інтелектуалізації діяльності на підставі запропонованої класифікації факторів, які впливають на інтелектуалізацію діяльності підприємств та алгоритму прийняття управлінських рішень по інтелектуалізації діяльності підприємства. Це дасть змогу визначити більше можливостей для підприємств, а також дасть можливість досягти високих фінансових результатів і забезпечити стабільність і конкурентоспроможність підприємства у плановому періоді.

Ключові слова: інтелектуалізація, підприємство, фактори, стабільний розвиток, управління, трудовий потенціал.

Цель статьи заключается в определении методологических основ интеллектуализации деятельности для разработки эффективных способов, обеспечивающих экономическую стабилизацию деятельности предприятий. В работе рассматриваются вопросы совершенствования интеллектуализации деятельности на основании предложенной классификации факторов, влияю-

щих на интеллектуализацию деятельности предприятий и алгоритма принятия управленческих решений по интеллектуализации деятельности предприятия. Это позволит определить больше возможностей для предприятий, а также позволит достичь высоких финансовых результатов и обеспечить стабильность и конкурентоспособность предприятия в плановом периоде.

Ключевые слова: интеллектуализация, предприятие, факторы, стабильное развитие, управление, трудовой потенциал.

The purpose of the article is to define the methodological bases of intellectualization of activities for the development of effective ways of ensuring the economic stability of enterprises. The work deals with issues of improving the intellectualization of activities on the basis of the proposed classification of the factors influencing the activity of the enterprises and the intellectualization of the algorithm for management decision-making intellectualization of the company. This will identify more opportunities for enterprises, but also help to achieve good financial results and to provide stability and competitiveness of the enterprise in the planning period.

Key words: intellectualization, enterprise factors, sustainable development, management, labor potential.

УДК 338.2

Хаврова К.С.

к.е.н, доцент

Донецкий национальный университет экономики и торговли імені Михайла Туган-Барановського

Постановка проблеми. Найважливішою умовою подолання наслідків світової фінансово-економічної кризи є стабілізація економічного розвитку діяльності підприємств. У зв'язку із цим доцільно підкреслити, що актуальною проблемою стає оптимізація торговельних процесів, зокрема вдосконалення процесу інтелектуалізації діяльності.

Отже, аналіз досвіду реалізації стабільного розвитку дозволив виділити певні успіхи та невдачі в економічній політиці підприємства. Це дає можливість визначити низку концептуальних аспектів у діяльності підприємств. Формулювання цих аспектів може надати методологічну основу для розробки ефективних шляхів, спрямованих на досягнення економічної стабілізації та перехід до економічного зростання. Завдяки проведеному аналізу можна визначити головні загрози економічній безпеці, що виникають у нестабільних економічних умовах як внаслідок об'єктивного розвитку подій, так і через застосування неадекватних засобів економічної політики підприємств. Все це викликає необхідність вдосконалення механізму управління підприємства через інтелектуалізацію його діяльності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання інтелектуалізації діяльності підприємств стало предметом досліджень багатьох вчених, але найбільш вагомий внесок в дослідженні

поставлених проблем зробили відомих вітчизняних та іноземних учених-економістів: В. Александрової, Ю. Бажала, П. Беленького, Т. Близнюк, В. Власової, О. Водачкової, В. Геєця, А. Гойка, Н. Гончарової, М. Долішнього, М. Джонк, С. Ілляшенко, Моше Рубінштейн, А. Пригожина, А. Савченка, А. Савчука, В. Терехова, П. Хавранека, М. Чумаченка, А. Чухна, С. Шмідта та ін.

У зв'язку із цим актуальність проблеми, що вирішується, посилюється необхідністю створення певного алгоритму інтелектуалізації для забезпечення стабільного розвитку підприємства.

Постановка завдання. Метою дослідження є обґрунтування методологічних основ інтелектуалізації діяльності для розробки ефективних шляхів, які забезпечують економічну стабілізацію діяльності підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Насамперед потрібно визначитися із розумінням терміна «економічна стабілізація», поглибити його звичайне трактування при розробці відповідних методологічних основ інтелектуалізації діяльності для стабілізації економічного розвитку підприємств. Виходячи з методологічного апарату та визначення нестабільної економічної системи, висвітленої у сучасних наукових дослідженнях, стабільність можна визначити як досягнення такого стану економічної системи, що може під-

тримуватися тривалий час за допомогою властивих їй регулюючих засобів.

Таке визначення дає змогу розуміти економічну стабілізацію не як стан, а як стратегічний процес, що полягає у наближенні до економічної стабільності. Цей процес має значну тривалість. Тому проблема розробки методологічних основ інтелектуалізації діяльності на основі моделювання ситуацій стоїть у центрі уваги і є актуальною для багатьох підприємств

Як показує досвід, економічна діяльність підприємств піддається як позитивному, так і негативному впливу численних залежних і незалежних від діяльності підприємства факторам.

Досліджуючи фактори, які впливають на інтелектуалізацію діяльності підприємств, виникає необхідність їх класифікувати, так як на наш погляд, це дозволить визначити більше можливостей для підприємств. Це особливо важливо для вирішення найважливішої управлінського завдання – забезпечення стабільного економічного розвитку підприємства.

Представлена класифікація (див. рис. 1) розподілена на дві частини: за сферою та за характером впливу.

Як видно з рис. 1, зовнішні фактори – це компоненти середовища, в якому функціонує підприємство. Вони діляться на базові та додаткові. Основним базовим фактором є стан економіки країни

в цілому, який визначає умови функціонування підприємства, його контрагентів, рівень і ефективність взаємодії з якими безпосередньо чинить вплив на забезпечення підприємства інтелектуальними ресурсами. Додатковими факторами є наявність державної підтримки підприємств, інфраструктура, що сприяє розвитку підприємств.

Внутрішні фактори охоплюють особисті та професійні здібності людей, які керують підприємством. Це і рівень їх психологічної готовності, і рівень мотивації, професійна підготовка та інші фактори. Соціально-психологічні, організаційно-правові та фінансово-економічні фактори взаємопов'язані і характеризуються значним впливом один на одного.

До групи соціально-психологічних факторів об'єднані ті з них, які характеризують психологічну готовність керівників підприємств; емоційну мотивацію; наявність професійних знань та досвіду.

Серед організаційно-правових факторів, що визначають:

- стабільний економічний розвиток підприємства, одним з основних є наявність законодавчих актів, що регламентують правові засади функціонування підприємства;
- систему нормативних та інструктивних документів, їх однозначність і стабільність;
- наявність обмежень у занятті окремими видами діяльності;

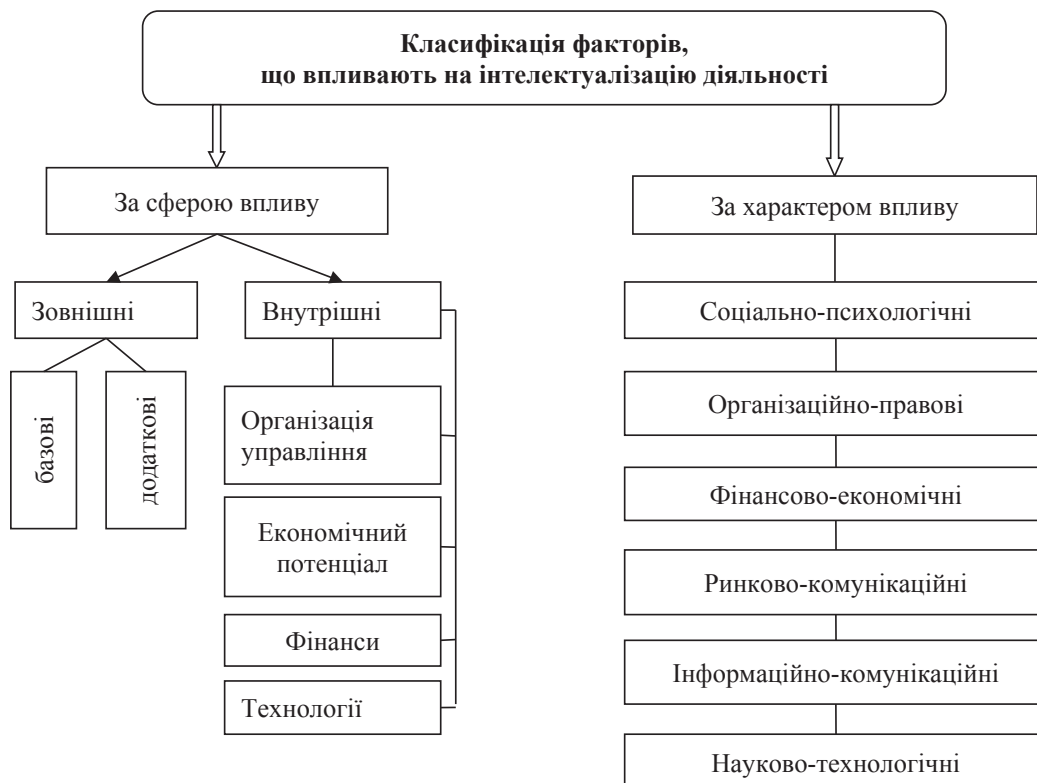

Рис. 1. Фактори, що впливають на інтелектуалізацію діяльності для забезпечення стабільного економічного розвитку підприємства

Джерело: складено автором

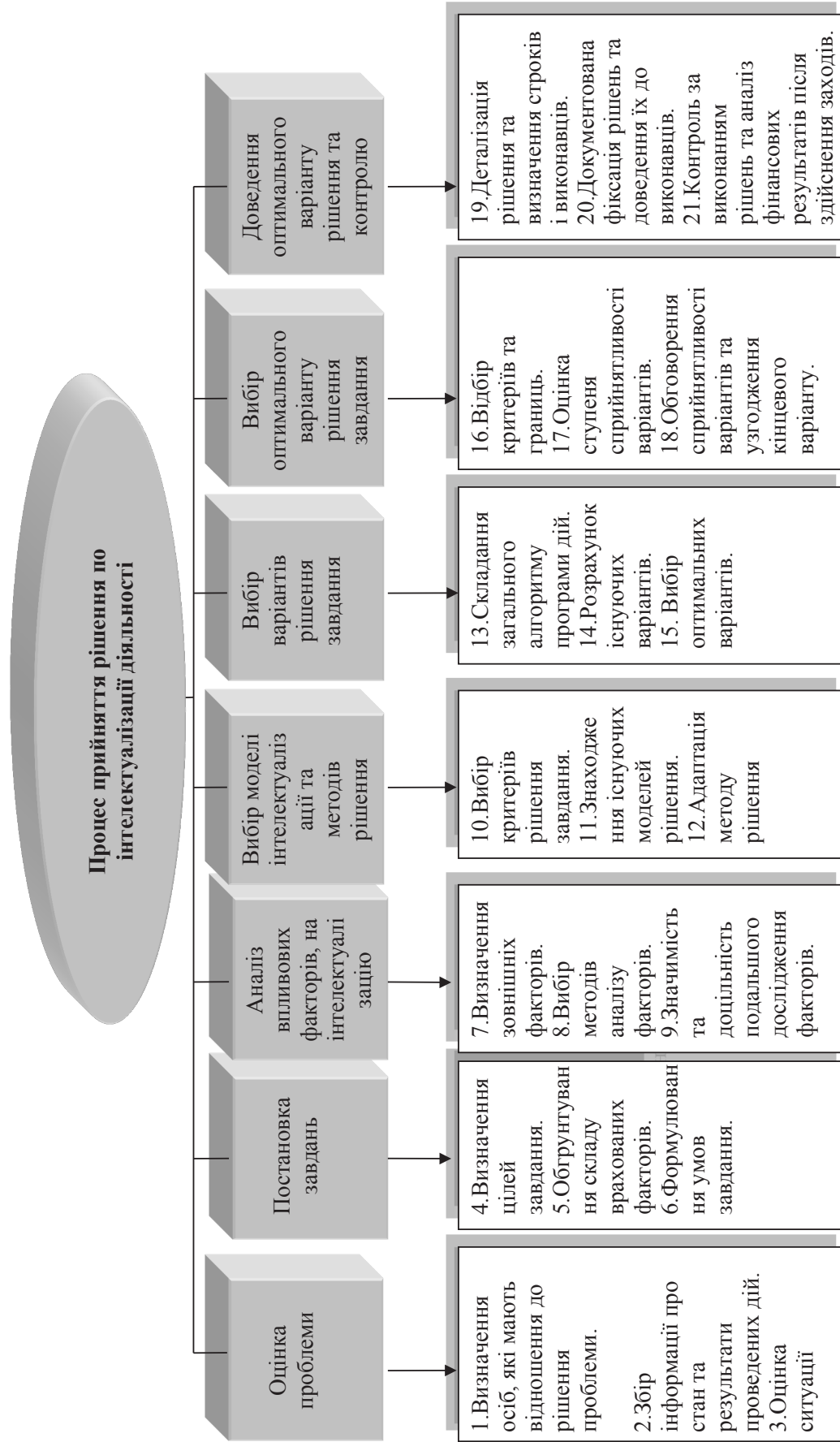

Рис. 2. Алгоритм прийняття управлінських рішень по інтелектуалізації діяльності підприємства

Джерело: складено автором

– інформаційна та науково-методична підтримка підприємства;

– умови зовнішньо-економічної діяльності підприємств.

Групу фінансово-економічних чинників можна розділити на три підгрупи: економічні, фінансові і ресурсні.

Враховуючи, що метою кожного підприємства є забезпечення його стабільного фінансового стану, а трудовий потенціал підприємства (як основна складова інтелектуалізації його діяльності), у свою чергу, суттєво впливає на формування фінансового результату, вважаємо, що одним з важливих етапів стабілізації економічної діяльності підприємства є ефективно управління трудовим потенціалом, що дозволить досягти високих фінансових результатів і забезпечити стабільність і конкурентоспроможність підприємства у плановому періоді.

Процес управління підприємством складається з послідовності видів управлінської діяльності, які отримали назву функції управління, що циклічно повторюється в часі.

Враховуючи різноманітність підходів до управління в цілому, тлумачення і складу функцій, вважаємо, що для кожної складової процесу інтелектуалізації діяльності для стабільного розвитку економічної діяльності підприємств доцільніше використовувати алгоритм прийняття управлінських рішень, якій складається із послідовних операцій (див. рис.2).

Стадії управлінського рішення такі: усвідомлення проблемної ситуації; вибір та підготовка варіантів рішення; прийняття і виконання рішення. Кожна зі стадій складається з двох етапів, управлінське рішення включає сім етапів, при цьому кожен етап складається з трьох кроків.

Центральне місце в діяльності керівника займає вирішення проблем, що виникають у процесі інтелектуалізації. Отже, він повинен осмислити його і знайти шляхи вирішення. Враховуючи також ту обставину, що керівник досить часто обмежений у часі, запізніле рішення приводить до помилок і може призвести до ще більшому ускладненню проблемної ситуації, а іноді - до частковому або повному порушенню роботи керованої системи.

У зв'язку із цим особливого значення набуває необхідність використання інструменту, на основі комп'ютерних технологій, що сприяє в стислі терміни отримати обґрунтовані звіти про досліджуваних даних.

Мета управління є основоположним елементом у діяльності підприємства, оскільки визначає стабільний розвиток його економічної діяльності. Задля досягнення мети управління і організовується вся система управління в цілому.

Головною метою інтелектуалізації діяльності є розуміння стратегічної ролі різного виду інтелектуальних ресурсів як ресурсів особливого роду, де

місце основного активного елементу належить інтелектуальним ресурсам людини у погляді різних пізнавальних здібностей, що спираються на відчуття, пам'ять, сприйняття, уявлення, мислення, що дають змогу абстрактно мислити, отримувати знання з інформаційних потоків і використовувати їх для управління навколишнім середовищем.

Для досягнення цієї основної мети система інтелектуалізації діяльності повинна вирішити такі завдання:

1. Забезпечення інтелектуальними ресурсами, які має в своєму розпорядженні підприємство і в кон'юнктурі, що склалася на ринку. Це завдання забезпечується шляхом найбільш ефективного кваліфікування персоналу підприємства не тільки по ступеню здібностей до праці у професійній сфері, але й широку підготовку працівника, його ставлення до роботи, креативна ініціативність, вміння приймати управлінські рішення з широкого кола питань.

2. Забезпечення ефективної участі персоналу в діяльності підприємства. Ця задача вирішується шляхом ефективного поєднання інтелектуальних і матеріальних ресурсів, що дає змогу зберегти конкурентоспроможність на цільових ринках, а отже, впливає на забезпечення довгострокової прибутковості підприємства. У свою чергу, це гармонізує інтереси власників підприємства і його найнятих робітників, стимулюючи з одного боку вклад працівників у досягнення необхідних цілей підприємства, а з іншого боку – гарантуючи їм достатній рівень їх соціального захисту.

Сутністю таких перетворень є необхідність усвідомлення корисності інтелектуального зростання персоналу для підприємства, формування «нової моделі сучасного інтелектуального керівника» [3], розуміння складної тріадної утилітарної залежності між рівнем знань, їх корисністю для індивіда та «інтелектоінтегровальними організаційними технологіями (інтелектуальні команди) та інтелектомотивувальними стилями управління (мотивація інтелектуальної праці)» [3; 4], у системі управління підприємства. У такій комбінації знання виступає продуктом, фахівець-дослідник його виробником, а підприємство – реалізатором (посередником) на глобальному ринку. Людина купує знання, які отримуються шляхом освіти, вони підвищують її кваліфікацію, що дозволяє вигідніше продавати свої послуги на ринку праці, максимізувати свої доходи та корисність [4].

Необхідність інтелектуалізації діяльності очевидна. Основа будь-якого ефективного управління, на наш погляд, – підвищення інтелектуальної активності, яка впливає на ефективність функціонування решти вкладених ресурсів, відтак водночас виступаючи фактором руху процесу виробництва. Також, інтелектуалізація діяльності, на нашу думку, може зробити підприємства більш привабливими для потенційних інвесторів або кредитно-фінансових установ.

Інтелектуалізація діяльності підприємств не можлива без інтелектуальних працівників, які становлять інтелектуальний актив компанії. Інтелектуальний актив (intellectual asset) – це інтелектуальні працівники (knowledge worker), освічені й досвідчені. Їх наймають заради їхнього особистого капіталу знань (personal knowledge capital), заради явних і неявних знань, якими вони володіють.

Висновки з проведеного дослідження. На підставі результатів проведеного дослідження доведено необхідність класифікації факторів, які оказують вплив на інтелектуалізацію діяльності для забезпечення стабільного економічного розвитку підприємства. Також запропоновано алгоритм прийняття управлінських рішень по інтелектуалізації діяльності підприємства для ефективного поєднання інтелектуальних і матеріальних ресурсів, що дає можливість зберегти конкурентоспроможність на цільових ринках, а отже, впливає на забезпечення довгострокової прибутковості підприємств.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Колот А. Інноваційна праця та інтелектуальний капітал у системі факторів формування економіки знань / А. Колот // Україна: аспекти праці. – 2007. – № 4. – С. 4–9.
2. Лукичева Л. Управление интеллектуальным капиталом : [учеб. пособие] / Л. Лукичева. – 2-е изд., стер. – М. : Омега-Л, 2008. – 552 с.
3. Петренко В. Концепція інтелектокористування як основа новітньої парадигми практичного менеджменту / В. Петренко // Сучасні тенденції розвитку наукової думки : збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції. Серія «Економічні науки». – 2011. – С. 103–105. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://gisap.eu/test/ru/kontsepts>.
4. Петренко В. Проблеми інтелектуалізації управління: інтелектуальна модель особи керівника / В. Петренко // Вісник Хмельницького національного університету : науковий журнал. Серія «Економічні науки». – 2007. – № 6. – Т. 1. – С. 43–46.
5. Україна: Інтелект нації на межі століть : [кол. монографія] / керівник авторського колективу В. Врублевський. – К. : Інтелект, 2000. – 516 с.

ОЦЕНКА СТОИМОСТИ ДЕЛОВОЙ РЕПУТАЦИИ ПРЕДПРИЯТИЯ

VALUATION OF GOODWILL ENTERPRISE

Исследуются подходы к определению деловой репутации. Дается определение деловой репутации предприятия с позиций системного подхода. Рассматриваются компоненты деловой репутации предприятия. Сделана попытка оценки стоимости деловой репутации предприятия на основе опционного подхода. В качестве дальнейших исследований отмечается перспективность разработки методической базы оценки стоимости деловой репутации предприятий в условиях неопределенности и нестабильности на основе опционного подхода.

Ключевые слова: деловая репутация, стоимость деловой репутации, оценка, стоимость, неопределенность, модель реальных опционов.

Досліджуються підходи щодо визначення ділової репутації. Дається визначення ділової репутації з позицій системного підходу. Розглядаються компоненти ділової репутації. Зроблено спробу оцінки вартості ділової

репутації підприємства на основі опційного підходу. В якості подальших досліджень відзначається перспективність розробки методичної бази оцінки вартості ділової репутації підприємства в умовах невизначеності та нестабільності на основі опційного підходу.

Ключові слова: ділова репутація, вартість ділової репутації, оцінка, вартість, невизначеність, модель реальних опціонів.

Approaches to the determination of business reputation are investigated. The definition of business reputation of the enterprise with the system approach is given. Components of business reputation are considered. An attempt to assess the value of goodwill on the basis of optional approach is made. As further research is indicated the prospectivity of development of methodical bases of valuation of goodwill enterprise in conditions of uncertainty and instability based on interval method.

Key words: business reputation, goodwill, estimation, value, uncertainty, real options model.

УДК 658.1

Цыбульская Э.И.

кандидат экономических наук, доцент
Харьковский гуманитарный университет
«Народная украинская академия»

Грушко А.И.

магистр факультета
«Бизнес-управление»
Харьковский гуманитарный университет
«Народная украинская академия»

Постановка проблемы. Одним из важнейших факторов успешности предприятий является высокая деловая репутация, которая при прочих равных условиях позволяет выступать им в качестве ведущих игроков на рынке. Деловую репутацию невозможно увидеть или прощупать, ибо это неосязаемый актив, но благодаря ей у предприятия возникают существенные возможности зарабатывать на рынке, привлекая все больше и больше потребителей своей продукции. Дело-

вая репутация включает такие нематериальные составляющие, как удачное местоположение, взаимоотношения с потребителями, поставщиками и государством, историю создания и развития, опыт сотрудников, клиентскую базу и т.д. При сделках купли-продажи деловая репутация проявляется в явном виде и трансформируется в гудвилл, представляющий собой разницу между покупной ценой предприятия и стоимостью его чистых материальных активов.